

Slovenski dom

Štev. 103

V Ljubljani, v petek, 7. maja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino n. 1076

Duri combattimenti difensivi in Tunisia validamente sostenuti 16 velivoli nemici abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Nel settore occidentale del fronte tunisino le truppe italiane e germaniche hanno validamente sostenuto anche ieri duri combattimenti difensivi.

Nostri caccia bombardieri, con riuscita azione di sorpresa attaccavano mezzi corazzati avversari incendiandone e danneggiandone alcune dicine. Sette apparecchi anglo-americani venivano distrutti, in duelli aerei, dalla caccia tedesca.

Nel cielo del canale di Sicilia, in rapido violento scontro con una formazione nemica, cacciatori italiani comandati dal tenente Amedeo Guidi da Bologna, di scorta ad un convoglio aereo, abbatterono in mare nove «Curtiss».

Dalle operazioni degli ultimi giorni sei nostri velivoli non sono rientrati.

Vojno poročilo št. 1076

Hudi obrambni boji v Tuniziji hrabro prestani 16 nasprotnikovih letal sestreljenih

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1076 pravi:

Na zahodnem odseku tunizijskega bojišča so italijanske in nemške čete tudi včeraj hrabro prestajale hude obrambne boje.

Naši lovski bombniki so v posrečenem nepričakovanem nastopu napadli nasprotnikova oklepna vozila ter jih nekaj desetini zažgali in poškodovali. Nemški lovci so v letalskih dvobojih uničili 7 angleških in ameriških letal.

Nad Sicilijskim prelivom so italijanski lovci pod zapovedništvom poročnika Amedea Guidi iz Bologne, ki so spremljali letalski konvoj, v naglem in silovitem spopadu z nasprotnikov skupino zbili v morje 9 letal vrste Curtiss.

Z vojnih nastopov zadnjih dni se 6 naših letal ni vrnilo.

Novi sovjetski napadi na kubansko mostišče odbiti

Hitlerjev glavni stan, 7. maja. s. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo naslednje uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem delu kubanskega mostišča je sovražnik včeraj ves dan napadal z močnimi silami. Vsi napadi so bili zavrnjeni in pri tem uničeni številni oklepni vozovi.

Z ostalega vzhodnega bojišča ne poročajo, razen o zavrnitvi krajevnih sovražnikovih napadov južno od Ilmenskega jezera, o nikakršnem pomembnem bojem delovanju.

V Tunisu je bilo več sovražnikovih napadov proti severnemu in srednjemu odseku bojišča zavrnjenih. Pri tem je bilo vzhodno od Mateura izmed 24 napadajočih oklepnih voz uničenih 13.

Nemški in italijanski letalski oddelki so uničili pri napadih iz nizke višine večje število motornih vozil in več oklepnih voz. Težka bojna letala so napadla preteklo noč pristaniške naprave ob alžirski obali.

V jutranjih urah dne 6. maja so potopile nemške pomorske oborožene sile za varstvo obrežja pred bretonsko obalo brez lastnih izgub en angleški brzi čoln in hudo poškodovale še tri druge.

Berlin, 7. maja. AS. V dopolnilo včerajšnjega vojne poročila so se izvedle naslednje podrobnosti: Nemške čete so na vzhodnem odseku

Podrobnosti o bojih za Krimskajo

Berlin, 5. maja. AS. V dopolnilo včerajšnjega nemškega vojne poročila poročila nemška uradna poročevalska agencija, da včeraj od Rostova pa do skrajnega severa ni bilo večjih bojev, pač pa so Sovjeti osredotočili svoje napade na kubansko mostišče, zlasti na majhen jeziček južno od Krimskaje. Napadi so začeli po dolgi topniški pripravi s pomočjo močnih letalskih skupin in kakih 100 tankov ter s pehoto. Napad pa se je tudi tokrat zlomil ob hrabrem odporu branilcev, kateri so zadali Sovjetom izgube v ljudeh in gradivu. Tudi pri tej bitki je sodelovalo nemško letalstvo, tankovski oddelki in pehota. Nemci so sestrelili ta dan skupno 36 sovjetskih letal, 9 pa slovaški in hrvaški letalci. Samo eno nemško letalo se ni vrnilo v oporišče. Drugi napadi nemških bombnikov so bili naperjeni na sovjetske obrambne naprave, na vlake in na sovrážne prekrbovalne zveze na skrajnem severu. Med krajevnimi boji bi bilo vredno omeniti nekaj zmagovitih nemških sunkov severno od Orla. Nemški oddelki so brez izgub pahnili sovražnika iz cele vrste jarkov, nato pa so se z ujetniki vrnili v svoje vrste. Na neki drugi točki istega odseka so Nemci spustili v zrak 18 bunkerjev in več drugih sovražnih utrjenih postojank. Tudi na srednjem odseku so nemška letala bombardirala železniške zveze, vlake in spustila v zrak neko skladišče orožja.

O bojih na kubanskem mostišču se je v zadnjih urah izvedelo, da je zaradi neprestanih sovjetskih napadov na nemške postojanke vzhodno od Krimskaje nemško poveljstvo zapovedalo svojim oddelkom umik na druge, že dolgo pripravljene in bolj utrjene postojanke zahodno od Krimskaje. Ko

Berlin, 7. maja. s. Bila je velika ura za italijanski narod — piše dopisnik lista »Deutsche Allgemeine Zeitung« — ko je govoril Mussolini na zgodovinskem balkonu, velika ura, ki jo je Mussolini sam primerjal oni pred desetimi leti, ko so na istem trgu praznoval zmagoviti zaključek abesinske vojne. Takrat so zmagovali italijanski vojaki preko radia slišali navdušene vzlike množice in jasni Ducejev glas, ki je naznanil, da se je zopet povrnil imperij na sedemere rimske griče. Danes se italijanske čete borijo z nemškimi tovariši na zadnjem mostišču v Afriki, toda tudi danes se njihova misel dviga k domovini in ona to misel povrača z vso dušo. Kakor takrat, je tudi danes Afrika v mislih vseh, čeprav na drug način: milijoni Italijanov — kot je rekel Duce — imajo domotožje po Afriki, toda zadržanje množice in njeno srce je ostalo nespremenjeno. Po sedmih letih so ohranili isto brezpogojno in strastno ljubezen do Duceja. Kratki Mussolinijev govor — nadaljuje dopisnik — je bil kristalno jasek in narod ga je razumel v polnem pomenu. Čeprav je to, kar se je zgradilo tri leta zgodilo v Afriki, zagrenilo italijansko ljudstvo, vendar izguba imperija niti malo ni zrahljala njegove odločnosti.

Italija se bo vrnila v Afriko. Ta povratek ne bo posledica obrambe tega ali onega koščka afriške zemlje, temveč posledica veličastnega vojnega napora Italije v celotni vojni. Doslej so Anglosasi s pomočjo velike premoči v bojnih sredstvih lahko dosegli uspehe le na obrobni postojankah ozi, ne pa na osrednjih postojankah Italije in Nemčije.

Mussolinijev besede — piše »Börsen Zeitung« — nam kažejo, kako tesno sta si sorodni narodno-socialistična Nemčija in fašistična Italija. V osebi voditelja fašistične Italije je govoril včeraj v svojih novih obliki antični Rim, ki si je pridobil mogočni vzpon z železno disciplino, z reko strogostjo do samega sebe, s silo svoje volje in energije v trenutku nevarnosti. Fašistovski Italijo navdaja tisti duh, ki mu pravijo Anglosasi pruski duh in katerega hočejo izbiti, ker se ga boje.

Ponosne Ducejeve izjave in pretresljiva demonstracija, s katero je rimsko ljudstvo pokazalo globoko vero v imperialno poslanstvo Italije in svojo voljo v zmago, so za Nemčijo dokaz nerazdružljivega prijateljstva, ki veže oba naroda, za sovrážne tabore pa so opomin, slovesno opozorilo.

Madrid, 7. maja. s. Velikansko zborovanje pred Beneško palačo je po mnenju tukajšnjega tiska eden največjih političnih dogodkov zadnjih časov. Njegova spontanost in strastno navdušenje so za nasprotnike Italije veličastni dokaz, da duša in srce italijanskega naroda bije skupno z Ducejevim srcem in z Ducejevo dušo. Po treh letih vojne in žrtve, piše »Arribe«, v najhujšem trenutku borbe je rimsko ljudstvo, tolnač ljudstva cele Italije, potrdilo Mussoliniju svojo vero vanj, svojo ne-

kubanskega mostišča odbile pomnožene in močnejše sovrážne napade v srditih obrambnih bojih, ko je bilo uničenih 20 sovjetskih tankov. Prav tako so se ponestrili razni napadali sovrážni sunki proti južnemu odseku pri Novorosijsku. Enako usodo so doživeli nekateri sovrážni poskusi pri Kubanju.

Južno od Ilmenskega jezera so izvedli boljševiki 4. maja mnogo krajevnih napadov, hoteč odtrgati nevarnost, ki jo predstavljajo nekatere nemške utrdbе. En tak napad je veljal gorskim postojankam, ki jih drže nemški gorski lovci. Nemške čete so zadržale sovjetske napade, jih odbile, jih zasledovale ter se vrnilo s plenom in ujetniki na svoje postojanke.

Nemško težko topništvo je znova obstreljevalo železniške naprave in vojaške transporte južno od Ladoškega jezera, kakor tudi industrijske cilje v Leningradu, zlasti tovarne »Kirov«.

Nemško letalstvo je podrobno zasledovalo premike sovražnih oddelkov. Zadal je v zadnjih nočeh velike izgube sovražniku in napadalo mnogo važnih boljševiških prekrbovalnih zvez, zlasti ob gornjem toku reke Donca. Uničen je bil tudi vlak, ki je prevažal streliške.

je sovražnik včeraj zopet začel napadati, je našel na teh postojankah le nemške zaščitnice, ki so se v boju umikale na nove postojanke in tako prepuštile sovražniku mesto Krimskaja, iz katerega je glavna četa že odšla in je bilo odpeljano tudi vojni gradivo ter živež. Vojaške naprave so bile spuščene v zrak.

Berlin, 7. maja. Angleško letalstvo je kaj drago plačalo napad na Dortmund. Sestreljenih je bilo namreč 36 letal, večinoma štirimotornikov. Napada se kakor običajno ni udeležilo več kakor 250 bombnikov. Velik odstotek sestreljenih napadalcev je torej izključno zasluga natančnosti in moči protiletalske obrambe, ki je dosegla velik uspeh.

Onstran Rokava se že sprašujejo, če naj se ob tolikšnih izgubah še nadaljuje dosedanj teroristični napadi na nemška mesta. Bombardiranje nemških mest je bilo že dolgo v angleško-ameriškem načrtu. Angleški letalski minister točno poroča, koliko milijonov kilogramov bomb je bilo zmetanih na nemška mesta ter boče s tem opravčevati tako imenovano letalsko ofenzivo iz prestiznih razlogov ter zaradi Moskve. Zato ni brez pomena, da je predvčerajšnjim Stalin Angliji čestital k bombardiranju nemških mest.

Kar se tiče morebitnih represalij po vzledu

Svetovni odmev Ducejevih zgodovinskih besed

zlomljivo zvestobo do fašistovske revolucije, svojo neomajno odločnost boriti se do zmage.

Budimpešta, 7. maja. s. Včerajšnji Ducejev govor je globoko odjeknil v tukajšnjem tisku. Uradno poročilo v listu »Budapesti Ertesito« ugotavlja, da so Ducejeve besede jasne, nepreklicne odgovor sovražni propagandi, ki često govori o zlomu notranje italijanske fronte. Če sovražnik upa ukloniti italijansko ljudstvo s strahovalnim bombardiranjem civilnega prebivalstva, se moti. To dokazuje navdušenje, ki ga je pokazalo ljudstvo na mogočnem zborovanju na Beneškem trgu. Ta Ducejev govor je še enkrat potrdil gotovost v končno zmago, gotovost v doseganju ciljev, za katere se bori os. Madžarska ob tej priložnosti zopet izraža do Italije tisto prijateljstvo in naklonjenost, ki traja že stoletja in ki se je povečalo v tej junaški borbi italijanskega ljudstva, v borbi za zmagoslavje kulture, krščanskih idealov in civilizacije.

Stockholm, 7. maja. s. Ves švedski tisk z velikimi naslovi poroča o Ducejevem govoru z balkona Beneške palače. Listi v svojih komentarjih na splošno naglašajo odločnost in trdnost ter gotovost Mussolinijevih besed zlasti takrat, ko je zatrjeval, da se bodo Italijani vrnili v Afriko.

Berlin, 6. maja. s. Včerajšnji govor, ki ga je imel Duce na balkonu Beneške palače — piše politični dopisnik DNB — je vreden nepreklicljiv odgovor na vse neumne sovrážne domneve in napovedi. V tem trenutku, ko se položaj v Tunisu bliža svojemu vrhuncu — nadaljuje nemški časnikar — sovrážnik upa, da je prišel trenutek, ko lahko izžve s svojim strahovanjem in z gonjo laži razdor med Italijo in njenimi zavezniki in tako ustvari vrzel v trdnem sklopu trojne zveze.

Sodba nemškega tiska o razvoju spora med Poljaki in Sovjeti

Berlin, 7. maja. Rusko-poljski »spor« naj bi se smatral po napovedih anglosaškega tiska končan. Po izjavi Sikorskega in Stalinovem pismu, naj nihče več ne računa na nespornost in vsi morajo biti prepričani, da bi vzdušje prijateljskega sodelovanja med obema slovanskima narodoma bilo skaljeno, če bi ne bilo »peklenskega nemškega spletakarjenja«. Če torej »zviti« Nemci ne bi slučajno odkrili trupel tisočev od GPU polkanih častnikov v Katinskem gozdu pri Smolensku in bi romantični Poljaki v trenutku slabosti ne padli v skušnjava in želeli vedeti, kaj je z usodo poldruga milijona njihovih vojakov, nasilno odvedenih v Sibirijo, bi svet ničesar ne vedel o tej komediji. Isti svet bi tudi ne vedel o škodoželjnih intrigah skupnega sovrážnika — kakor sarkastično pripominjajo berlinski krogi — in zlasti ne bi vedel, da hoče Stalin veljati za glavnega »graditelja« nove Poljske. Moskovski »Times« dopisnik namreč poroča, da ima Stalin najboljše namene in najplemenitejše predloge za Poljsko: želi, da bi bila svobodna in neodvisna in da bi bila s Sovjetsko zvezo v prijateljskih odnosih na osnovi medsebojnega zaupanja. Ponuja ji celo »plemeniti« pakt obrambnega zavezništva proti skupnemu smrtnemu sovražniku, Nemčiji. Kako si zamišlja Stalin svobodno Poljsko, pa je napisala prejšnji teden v »Pravdi« Vanda Vasiljevska, ki so jo določili boljševiki za bodočo predsednico »Sovjetske poljske republike«. Sikorski in njegovi prijatelji to vedo, vendar pa nočejo razburjati Angležev ter svojih judovskih finančnikov. To ve tudi agencija »Fass«, ki je obtožila Sikorskega, da pripada najreakcionarnejši skupini, ki je že za časa Pilsudskega vodila protijudovski politiko. Eno pa je gotovo: če Sikorskemu končno ne ni bilo treba odstopiti, je Stalin vendar dosegel, da nihče ne v Angliji, ne v Ameriki ne bo upal več omeniti katinskih grobov in v Sibiriji interniranih Poljakov.

»Frankfurter Zeitung« pa vidi v tem še nekaj drugega. Zadnji stavek Stalinovega pisma, v katerem ponuja obnovljeni Poljski vojaško obrambno zavezništvo proti skupnemu sovražniku, Nemčiji, je tudi poklon Nemčiji sami. Če namreč misli na obrambni blok proti Nemčiji, hoče s tem reči, da Nemčije ne bo več uničiti, oziroma da se boji, da bi Nemčija lahko zopet vstala. Tako da leč pride torej tisti, ki zida gradove v oblake, ali ki prodaja medvedovo kožo, preden ga je ubil. Tako je moral Stalin, ki je že pozabil, da je medvedovo kožo prodal, nehoti priznati, da je medved še živ. V zvezi s tem je zanimiv londonski dopis švicarskega lista »Suisser«, ki pravi, da bi Poljaki v zameno za vzhodne pokrajine in Litvo dobili Prusijo in del Pomorjanskega. Ta predlog da je storil Churchill. Toda tako v vzhodni

Kategorične Ducejeve izjave in silno navdušenje velikanske množice, zbrane na Beneškem trgu ter vzkliranje voditeljev besedam — naglašajo sodelave nemške uradne agencije — so še enkrat pred vsem svetom pokazale voljo do borbe in zmage, ki navdaja italijansko ljudstvo, katero je danes bolj ko kdaj odločno boriti se za doseg skupnih ciljev. Italijansko ljudstvo je s tem dalo svoje potrdilo in odobritev borbenemu načrtu, ki sta ga določila Benito Mussolini in Adolf Hitler pri svojih pogovorih na zadnjem skotanku, to je, nadaljevati vojno s totalno uporabo vseh narodnih sil do odločilne in totalitarne zmage, to je, do popolnega pokončanja vseh temnih sil, ki bodisi od zahoda, bodisi od vzhoda ogražajo evropsko-afriški življenjski prostor.

Gre za to, da se dosežejo skupni cilji in skupni nameni držav osi, to se pravi obramba evropske civilizacije in pravice, ki jih mora vsak narod svobodno razvijati v okviru medsebojnega sodelovanja. Nemška agencija nato podčrtava — in sicer na poseben način — omenbo, ki jo je Duce storil o Afriki in o zgodovinskem poslanstvu, ki ga ima Italija na tem kontinentu, ter zaključuje s kategorično izjavo Mussolinija: »Vem in čutim, da milijoni v milijoni Italijanov trpe od nedopovedljive bolezni, ki se imenuje »afriška bolezen«. Za ozdravljenje je ena sama pot: vrniti se tja. In vrnili se bomo!«

Ker do zaključka lista še nismo dobili vsega govora, ki ga je imel eksc. Scorza, tajnik fašistovske stranke, bomo govor v celoti objavili jutri.

Vesti 7. maja

Nemški minister za tisk dr. Schmidt je priredil na čast italijanskim častnikom kosilo v zunanjem ministrstvu. Imel je govor, v katerem je poveljeval tesno sodelovanje med častniki ozi.

Pri letalski nesreči na Islandiji sta bila ubita tudi ameriški general Barth in škof Adnawright, ki je bil poglavar vojaških kuratorov. Razen teh dveh je izgubilo življenje tudi več častnikov in vojaških kuratorov.

Čilenska vlada je Katoličnim državam tri ladje, Angliji pa plavajoči dok. Zaradi tega so nekateri poslanci ostro protestirali in zahtevali od vlade, naj preneha s takimi prodajami.

Angleška admiraliteta uradno sporoča, da je bila na Sredozemskem morju potopljena podmornica »Sahib«.

Iz Rima je prispel v Milan madžarski poslanik pri Kvirinalu eksc. Zoltmana de Mariassy.

Japonski ministrski predsednik Tojo je na Filipinih pred 400.000 osebami izjavil, da bo Japonska dala Filipincem čim prej svobodo, če bodo nadaljevali z iskrenim sodelovanjem z Japonsko.

V Odeso je prispel apostolski nuncij mons. Casulo. Sprejelo so ga vojaške in civilne osebnosti. Nuncij si je ogledal industrijske naprave, ujetniška taborišča ter katoliške pravoslavne cerkve.

500 moč španske »Sinje divizije« se je vrnilo iz Vzhodnega bojišča. V San Sebastianu so jih sprejele civilne in vojaške oblasti in velike množice prebivalstva.

Vajaška poganjanja med Saudovo Arabijo in Združenimi državami so pretrgana, ker Saudova vlada ne sprejme ameriških zahtev, da bi Amerika lahko novo zgrajena letalska oporišča uporabljala tudi po vojni.

Na Črnem morju so nemške lahke pomorske ednice prisilile sovjetske ladje k boju, ki je imel popoln uspeh za nemške ednice, ki so se imele povrnile v izhodno luko.

Pri terorističnem angleškem napadu na mesto Dortmund so Nemci sestrelili 38 večmotornih angleških bombnikov.

lahko storil, ker je bil v veliki nevarnosti, pa vendar pilot tega ni naredil, čeprav je šlo za sovjetski vas, kjer boljševiki človeška bitja cenijo manj kakor živali. Ta viteški duh se je pokazal tudi pri veliki letalski ofenzivi na angleška mesta leta 1940, ko so bili bombardirani le vojaški cilji. — Anglosasi pa so se vrgli na pravo strahovalno tehniko, gradili letelce trdnjave, ki lahko iz velikanske višine spuščajo na tisoče kilogramov težke bombe, gradili strahotne zažigalne bombe, in vse to ni namenjeno za bojišče, ampak za zaledje. Anglosaški piloti so se tako specializirali za vojno proti civilnemu prebivalstvu. »Das Schwarze Korps« poziva nato k neusmiljenemu sovrážstvu do Angležev in to narodno sovrážstvo bo moralo izpolniti večje naloge kot postreliti peščico pilotov, ki žive v nemških koncentracijskih taboriščih. (»Piccolo«.)

Trpljenje, muke in ponižanja prisilno mobiliziranega partizana

Izповed nesrečnika, ki so ga »osvoboditelji« odtrgali od domače grude in ga pahnili v največjo nesrečo Trpka spoznanja, ki pa spametujejo, žal, le tiste, ki so gorje partizanskega »raja« okusili sami

Cerknica, 7. maja.

Na velikonočno soboto je prišel na Dol Jezero partizan. V neki hiši je ves obupan povpraševal po domačih fantih in načinu, kako ravnajo s partizani, ki se jim prijavijo. Ko so ga potolažili, da ne bo nič hudega, če se sam javi, je prošil domačine, da gredo po stražo, ki bi naj prišla ponj. Tako se je tudi zgodilo. Kmalu je prišlo 8 domačih branilcev, ki so fanta odpeljali s seboj.

Takoj so ugotovili, da ne bo kaka velika riba, kajti ves obupan, ušiv, umazan in oslabel partizan je že v začetku izrekel ogorčenje nad partizani in se šušil, kako lepo so ga sprejeli. Je to 22 letni Bernik France, sin pokojnih Matevža in Marije, doma s Sv. Barbare, občina Zmince pri Škofji Loki.

Njegovo pripovedovanje o dvomesečnem življenju in hudih preizkušnjah pri partizanih je tako zanimivo, da ga priobčujemo kar v celoti in brez komentarja.

V vasi, kjer sem doma, ni bilo prej nikake komunistične propagande. Vedeli smo za gošarje, vendar jih pri nas ni bilo čutiti. Ljudje so se preveč bali, da bi se spuščali z gošarji v kakšne tesnejše stike.

V noči od 1. na 2. marca so prišli partizani v našo vas. Toda ti niso prišli iz tukajšnjih krajev. Vas so popolnoma obkolili, nato so pa začeli

po hišah pobirati moške

Pobrali so vse, kar je bilo sploh sposobno, da se je premikalo. Povsod so povedali, da moramo iti v gozd, da se bomo borili za svobodo. Okrog naše hiše so najprej oprezovali. Nato so prišli čisto do hiše in zahtevali v nemščini, naj takoj odpremo. Rekel sem mu, naj pride podnevi, ker mi sedaj ne bom odprl. Tedaj pa je posvetil z baterijo na roko, v kateri je držal bombo. Ker sem se bal, da ne bi zažgali hiše, sem jim odprl. Šele tedaj sem videl, da to niso ne Nemci ne Gorenjci. Osem jih je prišlo v hišo. Pustili so mi toliko časa, da sem se oblekel, nakar sem moral iti z njimi. Odpeljali so nas okoli 80 proti meji. Korakali smo tako, da je prišlo na sedem neoboroženih Gorenjcev eden oborožen partizan. Iz vrste ni smel nihče stopiti. Če bi to storil,

bi dobil takoj kroglo v glavo

Tako so nas pripeljali do meje na Grmadi. Ko smo jo prekorčili, so nas pripeljali v gozdlič na Babji gori, kjer je bilo začasno taborišče. Nisem videl niti šotora niti barak. Vsak si je izbral ležišče na določenem prostoru, ki je bil zastražen. Za streho so nam bile smreke in nebo. V tem taborišču smo ostali tri dni. Ze naslednji dan smo imeli predavanje politkomisarja. Trajalo je dve uri, kar se je nato ponavljalo vsak dan, dokler sem bil med partizani. Pobrali so nam tu vse legitimacije; denar, ki smo ga imeli s seboj, je šel v prid »kolektivac«, kakor je šlo tudi perilo, ako ga je bilo več, kot ga je vsak nosil na sebi. Poučevali so nas, da smo vsi enaki, da smo tovariši, da je vse last vseh, da je vse kolektivno. Seveda pa izgleda kolektiv drugače, kot so nas učili, kar sem okuščal na sebi nadaljnja dva meseca, ko sem bil med partizani. Iz taborišča na Babji gori so nas peljali mimo hiš in nato po gozdiču pod Dolenjo vas na cesto, ki pelje v Ključ. Hodili smo samo ponoči. V Ključu smo prišli četrti dan po naši ugrabitvi. V taborišču na Ključu nas niso peljali. Ležali smo kar ob poti dve uri. Od tod so nas peljali proti Koreni. Ostali smo v dveh hišah, ki ležita severovzhodno od Korene. Tu so partizani tudi vse izropali. Od Korene dalje smo se obrnili zopet proti meji, tako da smo bili zjutraj oddaljeni samo še dve uri od Zirov. Od tu dalje smo šli mimo Zaplane, kjer so tudi izropali neko hišo. Železniško progo smo prekorčili na nekem ovinku. Preko proge smo šli vsi skupaj v koloni po eden. Najprej je šlo šest partizanov s strojno puško, za njimi komendant in nato mi v koloni. Od tu smo šli naravnost na Ljubljanski vrh, kjer smo ostali tri dni. Tajali smo sneg, da smo kuhali. Spali smo po koreninah brez vsake strehe. Z Ljubljanskega vrha smo odšli proti Krimu odnosedno proti Mokreu. Hodili smo še vedno samo ponoči. V kakem gozdu smo stali včasih tudi nekaj dni. Partizani so ropali po hišah, mi smo pa morali nositi material. Od Ljubljanskega vrha smo šli po neki dolini v neke skale. Tu smo že morali nositi vsak 30 kg. Prišli smo do barak za okoli 40 ljudi. Ko smo mi odšli, so šli z nami tudi tisti, ki so bili pred našim prihodom v barakah. Nato smo hodili samo po gozdovih vse do Travnice gore. Na Travnici gori so nas razdelili med štiri »brigade«; v Tomšičevo, Gubčovo, Sercejevo in Cankarjevo. O naši razdelitvi v »brigade« so odločali komisarji in komandantje; nikomur ni bilo mogoče, da bi se oddolžil sam. Orožja nam še vedno niso zaupali. Na Travnici gori nisem videl nikakega taborišča.

Ležali smo kar v gozdu pod smrekami

Na Travnici gori smo ostali tri dni. Najprej sem bil dodeljen »Cankarjevi brigadi«, ki je tedaj odšla v Belo krajino. Pri pohodu te brigade sem se pa pri Ribnici izgubil. Nisem vedel kam iti. Bledil sem kot zver po gozdovih. Jedel nisem pet dni ničesar.

Nato pripoveduje, kako ga je našel pri Zlebah (morda Zlebič) nad Ribnico terenski komunist, ki ga je peljal v taborišče, kjer je bilo 15 terenskih komunistov. Zaupali mu niso nič. Od tam so odšli v Dolenjo vas pri Ribnici. Tu so jih napadli Italijani. Pri Dol. vasi so bile zbrane vse »brigade«. Njega so dodelili Tomšičevi »brigadi«. Med partizani je videl tudi precej žensk. Gorenjcem niso zaupali orožja. Naslednji dan so jih napadli zopet Italijani. Morali so se umakniti iz vasi. Ljudje so jih gledali zelo grdo. Ob štirih naslednjih dne so odšli naprej. Med potjo so jih napadli vojaki. Partizani so se morali umakniti. V teh bojih je padlo zelo mnogo partizanov. Ranjenih je bilo toliko, da so ležali ob cesti 30 m dolgo eden zraven drugega. Tu se je Tomšičeva »brigada« ločila od ostalih in odšla proti Kočevju, nato pa spet nazaj proti Ljubljani. Povsod so jih gledali ljudje zelo postrani. Hrane je primanjkovalo. Jedli so samo enkrat na dan. Zato so med potjo ropali po vaseh daleč na okrog. Tako so prišli v Zapotok, kjer so se nastanili za nekaj časa v šoli. Tri dni je moral za kaznen stražiti, pa samo podnevi, ponoči so mu pa puško zopet odvzeli. Od tu so jih zopet prepodili. Med bojem je padlo več partizanov, med njimi tudi eden političnih funkcionarjev. Med potjo je hotel eden Gorenjcev zbežati, pa ga je straža na begu ubila. Pri ljudeh so »rekvirirali« vedno pod grožnjo orožja. Zastržili so hiše, zbrali ljudi v eni sobi, ostale pa so izropali in jim pustili bon. Navadno so naredili tako, da je bil bon izstavljen na višjo vsoto, kakor pa je znašala vrednost »rekviriranih« reči, zaradi česar je moral lastnik vrniti še nekaj denarja. Seveda je šlo vse v »kolektive«. To je v žep komisarja in komandanta, kajti od tega niso oni nikdar videli nobene stvari.

»Svinja umazana...«

Nato pripoveduje: »Od tu smo se premikali še bliže Borovnici. Imeli smo precej hrane. Kar nas

je bilo navadnih, neoboroženih, smo dobili za hrano še celo ajdo in pšenico, ki smo jo nato celo skuhali in pojedli. Istočasno pa so komisarji in poveljniki sedeli pri ognjih, kjer so se obračali »raji« s prešički, pekle so se kokoši in piščanci. Mi pa vsega tega niti gledati nismo smeli. Komandanti so imeli dovolj »kolektivnih« cigaret, mi pa nismo dobili nič. Sam nisem kadilec, pa sem stopil do poveljnika in ga poprosil za nekaj cigaret za svoje tovariše. Osorno me je zavrnil, naj dobim pri drugih tovariših, saj je vse stvar kolektiva. Rekel mi je dobesedno: »Svinja umazana, prej se pojdi umiti!« Iskal sem nato vodo, da bi se umil in si potem le izprosil od poveljnika kak boljši griljaj, toda nisem je našel. Vrnil sem se umazan in mu to povedal. Napodil me je, naj iščem vodo v mlakah kolovoza. Do tedaj sem bil še nekam vdan v svojo usodo, vse to pa me je dovedlo, da sem začel resno premišljevali, kako bi se tega »raja« rešil. Uiti sem se bal, ker so nas stražili, da nas bodo belogardisti najprej močno pretepli, nato razrezali z noži in nas polili z raznimi solnimi kislinami ter nas nato še izročili vojakom, da nas ustrelje. O tem so nam vedno pripovedovali, da smo jim kar verjeli.

Zaradi pomanjkanja hrane smo se kmalu pomaknili proti Krimu. V bližini Rakitne so nas napadli in imeli smo hude izgube. Kmalu nato smo prišli v neko taborišče, najbrže pod Lopato v Mrzlem dolu. Od tu smo šli podnevi proti Mokreu mimo neke cerkve in dalje na Travno goro. Sem nas je šlo kakih 70, drugi pa so ostali v Krimu. Sem je prišel tudi oddelek iz Dolomitov in partizani so pravili, da je tam hudič.

Ko smo prišli na Travno goro, sem izrabil prvo priliko, ko nisem bil zastražen, da sem pobegnil.

»Bledil sem po hostah, kakor preganjana zver«

Edina hrana sta mi bila dva krompirja na dan. Peko sem si jih in tako prišel po štiridnevem tavanju po gozdovih nad Iško. Naletel sem tudi na partizanske predstraže, pa sem se vedno previdno umaknil. Precej nerodno je bilo, ko so me partizani presenetili iz zasede. Bežal sem, padali so strelji, toda noge so me srečno nesle, da sem rešil glavo. Prišel sem tudi v zapuščen taborišče, kamor so prej partizani nosili izropano bla-

go iz Tomšičja in Bresta. Od tu dalje sem hodil še precej časa in ves izčrpan prišel na Jezero. Večer je bil in pri prvi hiši sem poprosil hrane. Prosil sem, naj mi odpro, vprašal po belih, kajli še vedno sem mislil, da bom srečno prišel domov. Ko mi je ženska povedala, da se brez skrbi lahko prijavim fantom, ki mi ne bodo nič hudega storili, če se predam z orožjem vred, sem takoj povedal, da imam le bombo in da je to vse moje orožje. In zgodilo se je, da sem danes zadovoljen.

Potem je podal še nekaj zanimivih podatkov o Tomšičevi »brigadi«, kateri je poveljeval najprej neki Matija (baje Škraba iz Bresta), ki je padel blizu Ribnice. Tomšičevo »brigado« vodi sedaj zloglasni Daki (Semiž Stanko z Blok).

Nadaljnje Bernikovo pripovedovanje

nam odkriva v vsej luči pasje življenje v partizanskih edinicah

Takole je pripovedoval: »Pri partizanih kuhajo za »brigado« na treh krajih: štab »brigade« kuha zase, tu je hrana najboljša. Komandirji čet kuhajo s svojimi priležnicami zopet zase, prav tako razni komisarji. Za vse druge kuhajo posebej, kar ostane »višjim« tovarišem oziroma, kar višjim tovarišem ne ugaja. Ostali smo jedli le dvakrat na dan,

»V dveh mesecih sem le 7 krat večerjal«

Tudi do žensk imajo pravico le višji, vsem drugim je strogo prepovedano. Štab brigade hodi ob večerih iz taborišča. S seboj nosijo radio aparat, ki ga uporabijo v taki hiši, kjer je elektrika.

V dveh mesecih se nisem preoblekel. Od dežja premočene obleke smo sušili kar na sebi. Da ne govorim, kako so nas »tovariši« komisarji temeljito obrali vsake pare — vse je kolektiv, katerega pa nismo bili prav nič deležni. Najbolj se mi je upiralo, ko smo morali drugi od lakote stiskati želodce, medtem ko so poveljniki istočasno žrli in pili. Človek v takem stanju obupa nad življenjem: komisarji ti predstavijo življenje kar v resni luči: bori se! Če uideš, te bodo Italijani ali pa belogardisti, zato potrpi, častno trpi in se bojuj za svobodo...

»Tovariš Stalin nas bo sprejel pod svoje okrilje...«

Svojevstvena pa so zlasti komisarjeva predavanja. Takole je nekega večera govoril tovariš komisar: »Treba se je zavedati, kaj smo. Borimo se za svobodo, borimo se za zmago, s katero pride uresničenje naših želja. Ko bomo svobodni, bo šlo posebno zastopstvo, ki ga bo vodil tovariš Tito, prosit tovariša Stalina, če nas hoče vzeti v svojo zvezo. Tovariš Tito, ki se bojuje na Hrvaškem in so istočasno zaveda, da je slovenski partizan, bo gotovo izprosil pri tovarišu Stalinu to ugodnost, da nas priključi v SSSR. Kapitalizem, družabne vampeže in bogataše je treba čimprej uničiti. Uničevali bomo grofe, trgovce, bogataše in tudi vse tiste, ki sodelujejo z belogardisti. Seveda vseh vampežev ne bo mogoče iztrebiti naenkrat (om. p. komisarjev morda), toda poskrbeli bomo, da ne bo nihče ušel.

Ko bodo vse države osvobodene, bomo pognali še Anglijo in Ameriko. Amerika in Anglija se bojita, da bi jih Rusija napadla, zato ji pošiljata orožje. Obe že veda, da se Rusija ne bo nobenemu uklonili, ker je največja in najbolj zmagovita država na svetu. Mi se borimo zato, da bomo prišli v Stalinove roke, ker smo pač zavedni Slovenci, ki smo že od leta 1928 delali na tem, da se Jugoslavija vključi v SSSR. Zato se borimo. Leta 1943. bo mesec oktobra velika zabava. Če nam bo hrane primanjkovalo, jo bomo dobili iz Rusije. Sam Stalin je rekel, ko je govoril v Moskvi: »Mi se borimo za svobodo, da bomo imeli oblast in imeli vse, kar bomo hoteli. Imeli bomo lahko velikašne zabave, hodili bomo v kino, nikjer ne bo katoliške vere. Največja bosta tovariš Stalin in tovariš Tito. Njuni sliki bosta viseli na zidu, ko bomo mi pod njima plesali in se veselili. Vsak delavec in kmet bo smel plesati in obiskovati hotele.«

Potem je govoril še o vampežih. Ljubljanski trebušnež, nato pa nadaljeval: »Tak zaveden narod gre v partizanstvo. V tem partizanstvu je veliko trpljenja, lakote, muke, grdo vreme, mraza, ni vode, bolhe nas koljejo, uši nas grizejo. Ko pa bo svoboda, bomo mi zasedli stolčke, mi bomo za svobodo.«

Potem ga je Bernik še opisal: Višina govornika približno 175 cm, precej okrogle glave, začrnel obraz, malo pegast. Lase je imel čisto črne, brke majhne, črne in prištržene. Kadar požira, se mu žile na vratu napevajo. Nos ima precej širok, oči temne. Tedaj so ga klicali po imenu Pero. Ima pa najbrže več imen, star pa je približno okrog 40 let.

Maksimalni cenik št. 8

Cesen novi lir 4.25 (3.05), beluš 9.— (11.—), karfijola 2.80 (3.35), korenje običeno 3.— (3.60), čebula zgodnja 2.90 (3.45), kopre 2.20 (2.55), solata vseh vrst 3.15 (3.70), špinata 2.85 (3.35), zelena 3.80 (4.35), marelice suhe 43.35 (58.15), pomaranče la (Moro—Tarocco) 8.35 (9.35), pomaranče la 7.35 (8.35), limone la (15 cm obsega) 4.05 (4.80), komad 0.50, orehi Sorrento 26.— (30.—), orehi navadni 21.50 (25.—), suhe češplje, domače 20.— (25.80).

HARLEM

Una storia emozionante e sorprendente: HARLEM. Un'atmosfera elettrizzante che culmina nel delirio di un combattimento di pugilato al Madison Square Garden: HARLEM. L'America com'è, senza polemica, senza ipocrisia, nella sua realtà fascinatrice e crudele, appariscente e barbarica: HARLEM. Il cuore italiano contro il cinismo e il furore criminale d'un mondo avido e corrotto: HARLEM. Un film CINES. Un grande film, coi più grandi attori e coi più grandi mezzi.

Osvaldo Valenti in Mino Doro v sceni filma »HARLEM«, produkcija CINES. — Izključno zastopstvo E. N. I. C.

Razgibana in presenetljiva zgodba: HARLEM. Elektrizujoče ozračje, ki doseže vrhunec v rokooborbi v Madison Square Garden: HARLEM. Amerika, takšna kot je, brez polemike, brez hinavščine, v svoji omamljivi in kruti stvarnosti, lepa in barbarska: HARLEM. Italijansko srce proti cinizmu in kriminalni besnosti požrešnega in pokvarjenega sveta: HARLEM. Film CINES. Velik film, z največjimi igralci in z največjimi sredstvi.

Oggi - Danes al CINE **MATICA**

S. S. VAN DINE:

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Rekli ste, da v hiši ni bilo tatov, ne?« Njegov glas je bil še vedno nekam negotov in resen. »Pa kakšna nesreča se je potem pripetila, Vance?«

»Še dosti hujša, kakor pa če bi bili v hiši tatovi, gospod doktor,« je odvrnil Vance, ki je še vedno držal dr. Bliss za roko. »Kyle je mrtev.«

»Kyle, mrtev?« Dr. Bliss je od začudenja kar zazijal, v njegovih očeh pa se je brala obupana osupnenost. »Toda, saj sem vendar... še snoči govoril z njim. Moral je priti danes dopoldne sem... da si ogleda dospele predmete... In zdaj, mrtev? Vse moje delo... vse delo mojega življenja... je zdaj končano!« Kar zviška je padel v enega izmed zločljivih lesenih stolov, ki jih je bilo v vsej muzejki dvorani razpostavljenih kakšnih deset, če ne še več.

Izraz ponižne vdanosti se je pojavil na njegovih licih.

»To je strašna novica!«

»Neizmerno sem žalosten, gospod doktor,« je tiho pripomnil Vance z izrazom sožalja. »Popolnoma razumem vašo potrlost...«

Dr. Bliss je vstal. Nič več ni bil videti tako osupnen in poteze na njegovem obrazu so postale trde in odločne. Dobro minuto je zrl v mrtvega Kyleja, potem pa je dvignil svoj pogled na majhni kip boginje Sakhmet, nato pa še na kip Anubija. Nenadoma se je obrnil k Haniju. Egipčan je stopil nekaj korakov nazaj, kakor bi se bil dr. Bliss zbal.

»Kaj ti je znanega o vsej tej stvari?... ti, šakali!«

Dr. Bliss mu je zastavil to vprašanje nekam čudno strupeno in ogorčeno.

»Leta in leta si vohunil pri meni. Jemal si mi denar in si si

pustil dajati darila od svoje vlade. Nahujskal si mojo ženo proti meni. Vrgel si se mi čez pot. Skušal si umoriti starega domačina, ki mi je povedal, kje sta stala obeliska pred Intefovo piramido.* Vseposvodi si mi delal ovire. Zagovarjal sem te povsod ter te obdržal pri sebi zato, ker je tudi moja žena imela zaupanje vate. In zdaj, ko sem našel kraj Intefovega groba in sem stopil tako rekoč že v vežo ter sem na tem, da dam svetu sadove svojega raziskavanja, zdaj so našli človeka, ki je bil edini sposoben doseči, da bi delo vsega mojega življenja obrodilo sadove, mrtvega!« Dr. Blissove oči so bile podobne dvema žarečima kosoma oglja. »Kaj mi veš povedati o vsej tej stvari, Anupu-Hani? Govori, nezvesti pes!«

Hani je stopil nekaj korakov proč. Dr. Blissov nastop ga je prestrašil, a s tira ga ni vrgel.

»Ničesar ne vem o zločinu,« je odvrnil tiho. »Boginja Sakhmet se je maščevala! Udarila je človeka, ki naj bi bil dal denar za onečaščenje Intefovega groba.«

»Sakhmet!« je vzkliknil dr. Bliss posmehljivo. »Kos kamna, ki naj predstavlja izrodek bajeslovja! Saj vendar zdaj nimaš pred seboj kakšnih nevednežev. Za božjo voljo, saj smo vendar omikani ljudje, ljudje, ki hočejo zvedeti le resnico... Kdo je umoril Kyleja?«

»Če ga ni Sakhmet, potem res ne vem, kdo naj bi ga bil,« offendi.

Kljub služabniškemu vedenju tega Egipčana je bilo na njegovem obrazu vendar le nekaj zaničljivega.

Bil sem vse dopoldne v svoji sobi... in...« je pripomnil

* Zdi se, da so v prvih časih že hodili na Intefov grob, niso ga pa še začeli odkopavati. Tisti, ki so ga odkrili, najbrže se niso mogli priti v sedanjo grobnico. Bliss je iz tega sklepal, da je Intefova mumija najbrže še v prvotnem grobu. Neki stari domačin, po imenu Hasan, mu je pokazal kraj, kjer sta nekoč stala dva obeliska pred Intefovo piramido. Sprito tega se je dr. Blissu posrečilo ugotoviti, kje je stala piramida in zato je začel na istem kraju z izkopavanjem.

zasmehljivo. »Vi ste bili vendar svojemu prijatelju dosti bliže kakor pa jaz, ko je zapustil ta svet in se napotil v kraljestvo duhov.«

Čez blede Blissova lica sta se potegnili rdeči marogi. Oči so nenavadno zažarele. Nemirno je začel mečkati robove svoje halje. Bal sem se, da bo zdaj pa zdaj skočil Egipčan za vrat.

Videti je bilo, da se tudi Vance nekoliko boji. Stopil je k doktorju ter mu položil roko na ramo, da bi ga pomiril.

»Prav dobro vem, kaj nameravate, gospod doktor,« je dejal ljubeznivo. »A s silo ne bo mogoče nič prej razvozlati te štrane.«

Bliss je spet sedel nazaj na stol, ne da bi kaj odgovoril. Scarlett, ki je gledal ves ta prizor, je stopil bliže k Vanceju ter dejal:

»Na vsej tej stvari je res nekaj nenavadnega. Doktor ni tak kakor običajno.«

»Res, vidim to na njem,« je odvrnil Vance suhoparno in za nekaj trenutkov zrl vanj. »Poslušajte, gospod doktor, kdaj pa ste danes zjutraj v svoji delovni sobi zaspali?«

Dr. Bliss ga je začudeno pogledal. Videti je bilo, kakor da so mu vsi čuti popustili, njegove oči pa so se zresnile.

»Kdaj?« je ponovil kakor tisti, ki skuša zbrati svoje misli. »Čakajte... Brush mi je prinesel zajtrk okrog devetih. Nekoliko pozneje sem pil kavo... vsaj nekaj sem jo popil...« Njegove oči so begale po dvorani. To je bilo vse, česar se spomnil do... do tedaj, ko sem zaslišal, da nekdo trka na vrata... Koliko je ura, gospod Vance?«

»Poldan je proč,« mu je povedal Vance. »Očividno ste zaspali takoj, čim ste spili kavo. To je čisto naravno. Scarlett mi je namreč dejal, da ste snoči delali do pozne ure.«

Dr. Bliss je prikimal.

»Da... do treh zjutraj. Hotel sem, da bi bil strokovnik v redu, kadar pride Kyle... Zdaj pa,« pri tem je s strahom pogledal na tleh zleknjeno truplo svojega dobrotnika, »zdaj pa je Kyle tu mrtev, umorjen... Ne morem verjeti, da je res...«

DRVARKA MARIJA

TOMAZIČ JOŽE

BERANEK JOŽE

115.

Čudovita procesija z visoke pohorske planine se je vila po gozdnatih poteh in globokih klancih dol v dolino; na pohorskem vznožju je krenila po gornjem hočemkem polju, tja, kjer se je sredi močvirnatga travnika dvigal kamnit zlodjevi križ.

Pred tem čudnim znamenjem se je procesija ustavila; angeli so postavili prestol na zemljo in Drvarka Marija je stopala proti zlodjevemu križu.

Mladi duhovnik je skočil z belega konjička, vrgel hudičev kipec iz zidne vdolbine v kalno močvirje, izza belčke strajce pa potegnil svoj rjavi kipec, ki ga je bil še kot ubog planinski pastirček izrezljal, ter ga po božno postavil v križevno vdolbinico. Nato je zidano znamenje in kipec Drvarke Marije še blagoslovil.

116.

V tem trenutku pa je iz močvirja, kamor je mladi duhovnik bil zagnal zlodjev kipec, prilezel zeleni zlodje, se predzno postavil predenj, iz žepa potegnil kožnati zvitek, ga razgrnil in zahteval:

»Po tej pogodbi imam pravico do graščakove duše. Ker pa si mi jo ti odvzel pri oni čudni kopelji v graščini, zato zahtevam sedaj, da se izpolni tale pogodba. Napisana je bila s srčno krvjo tvojega očeta in je še vedno veljavna: namesto graščakove duše si lahko izberem dušo kogar koli iz njegove družine, in to takrat, kadar si jaz izberem ugoden čas — zdaj torej je prišel oni trenutek, da se ta pogodba v vsem izvrši: zato zahtevam tvojo dušo, saj si graščakov sin in ki si mi pomagal zidati moj, zlodjev križ.«

Kronika partizanskega početja v zadnjih dneh

Pred dnevi so fantje izkopali tudi grob umorjene Marije Makšetove roj. Mavec

Ljubljana, 7. maja.

Razpršene partizanske skupine so zadnje dni epele priče svoje roparske pohode. Njihova ropanja dokazujejo, da ji mprimanjkuje hrane, saj prihajajo v vasi sestradani, ušivi, onemogli.

Ribniška roparska skupina je oropala nekaj posestnikov v Goriči vasi pri Ribnici, pred dnevi pa tudi vasi Črnc in Breg pri Sv. Gregorju na Slemenih. Vas Črnc so temeljito oropali. Pri posestniku Modicu sta ostali v hiši le žlici, vse drugo so partizani odnesli. V Novi poti so umikajoči se partizani ranili nekega domačina, katerega so pripeljali v Velike Lašče.

Pred dnevi so iste roparske tolpe s poveljnikom Dakijem na čelu napadale Bloke, zlasti Novo vas. S Slemen in Blok so partizani odpejali okrog 50 glav živine, s katero so se nato umaknili v Mokre. Partizani so tokrat ropali tudi v Vintarju in Pugledu. V Novi vasi je napadali Daki — domačin Semič Stanko. Ko je govoril domačinom, je zatrjeval, da hoče v Novo vas na vsak način in za vsako ceno. Domači fantje pa so se roparjem postavili v bran in jih junsko odbili ter jim prizadejali hude izgube.

Gregorski fantje so njeli štiri partizane: Žonta Alfonza, Žonta Gabrijela, Bizjaka Marjana in Čebe Viktorja; v

Na pohodu na Veliki Kal, Sele, Hmeljič, Dolenja vas, Mirna peč je bil ubit partizanski zaščitnik Gregorčič Franc, eden glavnih partizanskih organizatorjev. Ubili so ga na begu.

Na pohodu Podboršt-Osredok-Grčvrh-Brezova reber-Globodol-Ivanja vas-Mirna peč so fantje našli in izkopali grob umorjene Marije Makše roj. Mavec, ki so jo po groznem mučenju ubili partizani.

V Mirni peči sta se javila fantom partizana Potočar Karel iz Mirne peči, brat politkomisarja Cankarjeve »brigade«, in Progar Lojze iz tamkajšnje okolice.

V bojih pri St. Rupertu, Mokronogu in Rakovniku so padli 4 domačini, več fantov pa je bilo ranjenih. Partizani so utrpeli hude krvave izgube.

Domači nogometni spored za prihodnjo nedeljo

Prihodnjo nedeljo so te tekme na sporedu:

- Ob 9: Hermes rez.:Vič rez.
- Ob 10:30: Hermes:Vič
- Ob 14: Zabjak:Korotan. Prvenstvena tekma II. razreda
- Ob 16: Odborniki:Sodniki. Tekma v dobrodelen namen. Dobiček bo darovan slepim in gluhomim
- Ob 17: Tobačna tovarna:Mars.

Vse navedene tekme bodo odigrali na stadionu SK Hermesa v Šiški.

Posebno opozarjamo na dobrodelno tekmo med nogometnimi sodniki in odborniki, katere čisti dobiček bo šel v plemeniti namen. Ker je tekma zgolj človekoljubnega značaja, vabimo prijatelje okroglega usnja in dobrega srca, da pridejo na tekmo in tako vsaj deloma pomagajo ubogim slepim in gluhomim revežem.

Veliko zanimanje je že tudi za prvo razredno tekmo med Tobačno tovarno in Marsom. Obe moštvi sta znani po svoji srčnosti in veliki borbenosti in prav zaradi tega bo nedeljska tekma v znamenju ostrega boja.

S štajerskega

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 46 letna zasebnica Roza König, 69 letni upokojeni železničar Ivan Bedišnikar, 36 letna gostilničarka in posestnica Kristina Sabolek z Jančevskega vrha pri Podvelki, 2 letni sinček pekovskega pomočnika Antona Gregoriča iz Dogaš pri Pobrežju, 83 letna zasebnica Marija Tinnauer, v Konjicah je umrl 71 letni višji finančni inšpektor v pokoji Jož Majhen, v Ptufu 68 letni finančni uradnik v pokoji Jakob Glaser, v Stari vasi pri Vidmu je umrla 66 letna Marija Petschauer, vdova po gostilničarju, trgovcu in posestniku. Bila je svoj čas na Kočevskem v Stari žagi pri Črmošnjicah.

V nedeljo, 9. maja, bodo igrali v dramskem gledališču dvakrat »V času obiskanih«. Prva predstava bo začela ob 3 popoldne in druga ob pol 7 zvečer. Krasna, pretresljiva drama! Ne zamudite prilike videti jo! Vstopnice kupite v predprodaji v Operi. Cene so znižane od 15 lir navzdol.

Zveza ribarskih društev in Ribarsko društvo vabita svoje odbornike na sestanek v nedeljo, 9. maja, ob pol 10 popoldne v Novinarski dom, Gosposka ulica (Banka Slavija). — Ker se bo sklepalo na sestanku o zelo važnih ribiško-sportnih vprašanjih, zato se prosí za zanesljivo in točno udeležbo.

Vodstvo, no Vavpotičevi razstavi v petek in v soboto, vsakikrat ob 17, gg. prof. S. Santel in prof. M. Šubic.

Zadnji dnevi Vavpotičeve razstave se iztekajo in ni upati, da bi v doglednem času nanesla prilika, videti Vavpotičevo življenjsko delo zbrano v tako pončni zbirki, kakor jo očituje prireditelj v Jakopičevem paviljonu. Vabimo zato vse prijatelje slovenskega kulturnega ustvarjanja, da ne zamude ogleda 130 originalov, ki neposredno povedo več kakor vsaka pisana beseda o njih. — Razstava bo odprta le še do srede, 12. maja.

NAROČAJTE »SLOVENSKI DOM«!

Pomembna seja upravnega sveta Pokrajinske delavske zveze

Pred dnevi se je na svojem sedežu na Miklošičevi cesti 22 sestavljal upravni odbor zveze. Nazvoči so bili predsedniki 4 odsekov za industrijo, kmetijstvo, trgovino in zavarovalništvo z vsemi predsedniki sindikatov. Pomembni seja je predsedoval dr. Alujevič kot predsednik pokrajinske zveze in upravnega odbora, z njim pa strokovnjak Visokega komisarija fašist Dal Pra. Navzočen je bil tudi rag. Castellani z Visokega komisariata kot predsednik županske zveze.

Na seja so odobrili začasne proračune, ki jih je predložil izvršni odbor. Mnogi navzoči so zahtevali glede predloga razna pojasnila. Tov. Dal Pra je povzel nato besedo, da bi navzoče pozdravil v imenu Visokega komisarija in se jim zahvalil za sodelovanje, ki so ga pokazali vsi voditelji sindikatov organizacije pri obširnem delu sindikalnih podpornih akcij, ki so se v prvem trimesečju letošnjega leta tikale v glavnem sklepanja kolektivnih pogodb v korist delavskih kategorij.

Ko je razložil nekaj temeljnih načel in navodil, je rekel, da se naše organizacije stalno razvijajo, kar dokazuje, da gledajo slovenski delavci v naših sindikalnih organizacijah varuha svojih pravic v večji meri kakor pa prej, ko je bilo vse podrejeno političnim koristim.

Ko je bil predlagan predlog, da se sestavi seznam vseh sindikalnih voditeljev, ki so padli pri opravljanju svoje dolžnosti, je zbor soglasno ta predlog odobril z namenom, da bi se jih spominjali še v pozni bodočnosti in ob zmago-slavju naše italijanske in evropske omike, ki nikdar ne more postati žrtev komunističnih blodenj, kot mučenikov dela.

Prodaja mesa na odrezek »D«

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 8. maja t. l. potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka »D« navadnih živilskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani

100 gr svežega govejega mesa in

100 gr krvavice.

Zavodi, ki prejemaajo racionirana živila na posebna nakazila, morajo mesarjem predložiti potrdilo Mestnega preiskovalnega urada.

Delitev se bo pričela ob 7. uri.

LJUBLJANA

Koledar

Petek, 7. velikega travna: Benedikt II., pa-pež; Stanislav, škof in mučenec; Gizela, kraljica in opatica.

Sobota, 8. velikega travna: Prikazen Mihaela nadangel; Peter iz Tar., škof.

Obvestila

Vse prijatelje klavirskih igre, posebno še prijatelje klavirskih ansambljev, opozarjamo na no-vojšnji koncert na dvéh klavirjih, ki ga bosta iz-vajali naši pianisti Silva Hrašovec in Marta Biz-jak-Vajalova. Obe umetnici gojita z velikim navdušenjem to igro in vsi dosedanja njuni koncert-ni nastopi dokazujejo tudi njun umetniški uspeh v tej stroki. Nocojšnji koncert se bo vršil v mali filharmonični dvorani, začetek točno ob 7. Na sporedu so dela Clementija, Tarehngija, Piccio-lia, Chopina in Pfeifferja. Na koncert vabimo. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice, kjer se dobi tudi podrobni spored.

KINO MATICA

Zaradi izredne dolžine filma predstave ob delavnikih ob 14.30, 16.30 in 19, v nedeljo ob 10.30, 14.30, 16.30 in 19.

Ko je priredil pianist Carlo Vidusso v Ljubljani svoj prvi javni koncert v večjem stilu leta 1941., je napisal eden izmed ljubljanskih kriti-kov naslednje besede: Pri izvajanju svojega kon-certnega sporeda je pokazal Vidusso vse lastnosti izvrstnega pianista. Odlikuje ga dovršena tehnika, skladbe, ki v svoji strukturi stremijo bolj za zu-nanjam blestem, je kot take tudi podal; dočim se je z občutkom poglubil v one, ki potekajo v mir-ni zasanjanosti. Tudi je nakazal v izvajanju vse slogovne posebnosti posameznih skladateljev. Pred-vsem pa mu moramo šteti v dobro, da je podal skladbe, ki so same po sebi harmonično dosti na-trpane ali tehnično nakičane z vsakojakimi pa-sažami, z izredno jasnostjo, česar ne moremo tr-diti o vseh pianistih. Podobno so tudi scene dru-gih glasbenih ocenjevalcev. Sloves pianista Vidus-sa je tako velik, da smo prepričani v popolni umetniški uspeh njegovega ponedeljkovega kon-certa, ki bo brez dvoma prvovrsten umetniški do-godek v našem koncertnem življenju. Na sporedu so: Beethoven, Ferrari, Trecate in Chopin. Kon-cert bo v ponedeljek, dne 10. maja, ob 7 zvečer, v veliki filharmonični dvorani. — Predprodaja v Knjigarni Glasbene Matice.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

S peklenko brzino je vozil skozi Svindon. Bil je že na glavni cesti proti Gloucestru, ko je ponovno pogledal na uro.

Se vedno je kazalec kazal šest. Spreletel ga je strah.

Vozil je še naprej z največjo brzino, kar jo je zmogel avto, toda cesta je bila slaba in polna ovinkov. Enkrat bi skoraj padel iz avtomobila, ko je hotel prerezati oster ovinek. Pri tem mu je počila ena zračnica in voz se je nagnil. Imel pa je srečo: avto je spet zravnil ter je vozil s prazno zračnico dalje. Zaradi tega je bilo seveda ne-mogoče voziti z dosedanjjo brzino. Vozil je pač počasneje. Bilo mu je ne-prijetno pri srcu, ko je vozil milje in milje, a še ni zagledal mesta.

Ko pa je zagledal stolpe gloucestr-skih cerkva, mu je počila še druga zračnica.

Toda sedaj se ni smel ustaviti, pa če bi moral na samih obročih priti v mesto. Zdajšnja brzina je bila v pri-merci z divjo vožnjo v začetku nepri-jetno počasna.

Privozil je v predmestje. Ceste so bile slabe. Zadržal ga je voz cestne že-leznice, in ko je spregledal stražniško svarilo, je skoraj prišel pod kolesa velike cestne lokomotive. Bil je že ze-

lo kasen. Dve minuti je še manjkalo do osmih, ječa pa je bila še pol milje oddaljena. Stisnil je zobe in molil.

Ko je privozil v glavno ulico, je pregledal pred seboj glavna jetnišniš- na vrata. V cerkvenih stolpih je bila osem. Dicku se je zvok zdel strašen, takšen ko zvok pozaven na sodni dan. Vedel je, da bodo Raya usmrtili do se-kundo točno. Ob tej misli je prebledel. — In končno je privozil do vhoda jetnišnice. Ustavil je avto ter se opo-tel delo vrat. Dvakrat je pozvonil, to-da vrata so ostala zaprta. Dick je se-zul nogavice. Premočena in umazana pomilostilna listina je bila prepojena s krvjo. Noge so mu krvavele. Še en-krat je pozvonil na pol besen, na pol obupan. Šele nato je pozvonil v četrto. Odprlo se je majhno okence in videti je bilo obraz jetniškega paznika.

»Ne smete notri,« je rekel. — »Ali ne veste kaj se tu prav zdaj dogaja?« »Ministrstvo notranjih zadev,« je zasopel Dick hripavo. — »Jaz sem od tega ministrstva. V žepu imam odlog smrtno kazni.«

Majhno okence se je spet zaprlo in šele po dolgem času se je ključ v ključavnici obrnil. Težka vrata so se odprla.

»Jaz sem kapetan Gordon od dr-

žavnega tožilstva,« je rekel Dick. »Pri sebi imam odlog smrtno kazni za Jima Carterja.«

Paznik je zmajal z glavo. »Usmrti-tev je bila izvršena pred petimi minu-tami,« je rekel.

»Toda ura na zvoniku!« je rekel Dick.

»Ura na zvoniku je štiri minute prekasna,« je odgovoril paznik. »Bojim se, da je Carter že mrtev.«

38.

Skrivnostni mož.

Ray Bennett se je zbudil, potem ko se je dobro prespal. Vsedel se je v po-stelji. Eden njegovih čuvajev, ki je vso noč bedel v njegovi celici, je vstal s stola ter pristopil k njemu.

»Ali želite obleči svoja oblačila, gospod Carter? Ravnatelj je mnenja, da vam gotovo ne bo nič do vaših sta-rih oblek ter da jih gotovo ne boste zahtevali.«

»Ker se tega tiče ima ravnatelj prav,« mu je dejal Ray hvaležno. »Ta obleka tukaj je še kar dobra,« je de-jal, ko si je oblačil hlače.

Paznik je kašljal. »Da, kar dobra je,« je pritrdil.

Več ni povedal. Iz njegovega glasu pa je Ray sklepal, da je to obleka, v kateri je bil obešen že drugi zločinec. In vendar se Rayeve roke niso tresle, ko si jo je oblačil. Ob šesti uri zjutraj so mu prinesli zajtrk.

Znova je oslinil pisalno mapo, toda ni iztegnil roke po njej. Prišel je

kaplan, miren mož z dostojanstvenim obrazom. Nekaj časa sta živahno kle-petala in nato je svetoval paznik, da bi Ray šel malo na sveži zrak, kjer bi se vsaj malo lahko razgibal.

Ray se je tega razveselil. Še enkrat je hotel videti modro, jasno nebo. Vedel je dobro, da mu sprehoda niso do-volili zaradi njega samega, ampak zato, ker je bilo treba pripraviti za obešanje prazno celico, ki je bila po-leg njegove. Hodil je po dvorišču gori in dol s kaplanom, roko v roki. Med-tem pa so že celico pripravili. Čez ka-ke pol ure se je vrnil vanjo.

»Ali želite povedati resnico?« ga je vprašal kaplan mirno, »toda to ne bo imelo na obsodbo nobenega vpliva več.«

»Ne, gospod,« je rekel mirno, »no-benega vpliva ne bo imelo.«

»Ali ste moža umorili?«

»Tega ne vem,« je dejal Ray. »Ho-tel sem ga umoriti in zaradi tega je lahko mogoče, da sem ga zares spravi-l s sveta.«

Deset minut pred osmo uro sta prišla ravnatelj in šerif v celico. Ura v jetniški veži je šla sicer zelo počasi, toda zato neizprosno naprej. Skozi od-prta celična vrata jo je Ray lahko do-bro videl in ravnatelj, ki je to opazil, jih je mirno zaprl. Manjkala je še minuta do osme in vrata je bilo treba kmalu odpreti. Ray je videl, kako je nekdo od zunaj pritisnil na kljuko. Zdrznil se je in v trenutku je izgubil svoj mir. Obrnil se je, da ne bi videl

moža, ki bo vstopil. Čutil je, da mu je roke od zadaj prijel in jih zvezal.

»Bog mi naj odpusti! Bog mi naj odpusti!« je nekdo zamrmral za njim. Pri zvoku tega glasu, se je Ray obrnil in pogledal krvniku v obraz.

Krvnik je bil njegov oče — John Bennett.

Oče in sin — krvnik in obsojenec sta si stala nasproti. S skoraj nesliš-nim glasom je dahnil krvnik eno be-sedo: »Ray!«

Ray je prikipal. Bilo je čudovito, kako so bile njegove misli v tem tren-utku zbrane na tista stalna očetaova potovanja v neznanu. Spomnil se je očetaovega sovraštva do svojega pokli-ca, ki ga je izvrševal le zaradi težav, ker ga je moral, ker je živel v takšnih težkih prilikah.

»Ray!« je vzdihnil še enkrat.

»Ali poznate tega moža?« ga je vprašal ravnatelj in njegov glas se je tresel od razburjenja.

John Bennett se je obrnil k njemu.

»Da. To je moj sin,« je dejal.

Potegnil je za vezi, s katerimi je pravkar zvezal Rayeve roke, da bi ga sedaj rešil spon.

»Bennett, vi morate izvršiti svoje delo!« Sedaj je zvenel ravnateljev glas trdo in zapovedovalno, skoraj grozeče.

»Izvršiti obsodbo? Usmrtili lastnega sina? Ali ste zblaznili? — Ali mislite, da sem jaz blazen?« Pritisnil je Ray-a na srce in se s svojim licem dotaknil Ray-evega, noračenega z brado.

Strašna obtožnica boljševiškega ravnanja

Sovjeti hočejo z letalskimi napadi preprečiti delo mednarodne zdravstvene komisije v Katynskem gozdu — Ganljivi prizori pri izkopavanju trupel

Budimpešta, 7. maja. s. Pred dvema dnevi se je vrnil iz Smolenska, kjer je sodeloval pri delu mednarodne zdravstvene komisije, vseučiliški profesor Franc Osos z medicinske fakultete budimpeštanskega vseučilišča. Ta komisija je imela, kakor je znano, nalogo ugotoviti, če so boljševiki res tako divjaško pobili nekaj tisoč poljskih častnikov, ki so jih bili po zasedbi vzhodnega dela bivše Poljske odvedli v Rusijo in jih imeli tam zaprte.

Omenjeni madžarski vseučiliški profesor je po svoji vrnitvi iz Smolenska povedal madžarskim častnikom znanostne stvari. Popisal je najprej grozne vtis, ki so ga nanj vzbudili grobovi v Katynskem gozdu, nato pa dejal, da se je sovjetska vlada, ki je neposredno kriva zločinov, ki so jih poljski častniki, zamašala braniti pred strašno obtožbo, sprico katere se Sovjetska Rusija ne more prištevati več med omikani svet.

Poleg drugega je prof. Osos povedal, da se je sovjetsko letalstvo na vse načine prizadevalo, kako bi preprečilo delo mednarodne

komisije, ter je večkrat napadlo kraj, kjer je bila ta komisija. »Kot zdravnik,« je pripomnil prof. Osos, »sem lahko ugotovil, da so imela vsa trupla, ki so jih izkopali iz velikega groba v Katynskem gozdu, zadaj na tilniku rano, pokrito s tanko plastjo prsti. Po ugotovitvah mednarodne zdravstvene komisije ta trupla niso mogla biti v zemlji več kot tri leta. Veliko večino žrtv so postrelili kar pred grobovi, ki so jih ti nesrečniki morali sami izkopati.

Prof. Osos je dalje dejal, da ni mogoče popisati dramatičnih prizorov, ki so se odigrali med ugotavljanjem imen pobitih poljskih častnikov. Posebno ganljivo je bilo, ko je nekdo prepoznal v nekem trupu svojega brata, nekdanjega poljskega generala. Trupla tega generala so izkazali vojaške časti in ga dostojno pokopali.

Na koncu svojega razgovora s častnikarji je prof. Osos napovedal, da bo mednarodna zdravstvena komisija v kratkem objavila svoje poročilo, ki bo strašna obtožnica divjaškega boljševiškega postopanja.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

367.
»Poglej!« je rekel Petronij, ki je bil stopil k Viniciju ter mu odgrnil togo z obraza, zakaj nesrečnik si je bil zakril obličje, da ne bi gledal groznega prizora. Vinicij se je vzdignil, se z bledim obrazom sklonil čez ograjo v areno in strmел s steklenimi, nezvestimi očmi.

368.
Odkar je Rim stal, niso ljudje še videli česa takega. Ursus je držal zver za roge. Noge so se mu čez gležnje zarile v pesek, hrbet se mu je upognil kakor napet lok, glava mu je zlezla med pleča, mišice so se mu napele — in ustavil je tura. Oba sta na mah bila tako pri miru kakor kip, ki kaže Herkulova junaška dejanja. Toda za tem navideznim mirom se je skrival strašen napor dveh borečih se sil. Tudi tur se je zakopal v pesek ter se zvil tako, da je bil skoraj podoben temni krogli. Kdo bo odnehal prej, zver ali človek?
To vprašanje je ta trenutek Rim zanimalo bolj kakor vse drugo na svetu.

ELAR - Radio Ljubljana

Sobota, 8. maja. 7.30 Slovenska glasba — 8. Napoved časa — Poročila v italijanski — 12.20 Ploščice — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Operna glasba — 13. Napoved časa — Poročila v italijanski — 13.10 Poročila Vrhovnega Povelstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.12 Simfonična glasba — 13.30 Zbrane pesmi izvajajo orkester, vodi dirigent Kramer — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneč, sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Janez Lipušček — operna glasba — 15. Poročila v slovenski — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17. Napoved časa — Poročila v italijanski — 17.15 Glasba Claudijsa Monteverdija — 17.55 Gospodinsko predavanje v sloven-

ščini — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa — Poročila v italijanski — 20.20 Pripombe k dogodkom — 20.40 Pisana glasba — 21.10 Koncert, vodi dirigent Antonio Cece — 21.55 Predavanje v slovenski — 22.05 Orkester, vodi dirigent Rizza — 22.45 Poročila v italijanski.

BLISK!

Čudovit voljši roman znanega kanadskega pisatelja J. Curwooda
je izšel

v »Slovenčev knjižnici«. Kupujte knjigo, ki je polna napetih pustolovščin!

Švedska prizadevanja za ohranitev nevtralnosti

Kljub temu da se švedski narod noče spreti z nikomer, budno zasleduje dogodke v sosesčini

Po štirih letih je Švedska še vedno izven vojne, ki so vanjo posredno ali neposredno zapletene vse nje sosednje dežele. Ima pa kljub svoji nevtralnosti enake težave, s kakršnimi se morajo boriti vojskujoče se države in zasedene pokrajine.

25 milijard lir za vojsko!

Vojni stroški na primer so ogromni: za tako močno vojaško silo, kakršno ima sedaj Švedska in ki se še stalno ojačuje in spopolnjuje, je bilo treba izdati več kot pet milijard švedskih kron, kar je približno 25 milijard italijanskih lir. Za državo, ki šteje komaj 6 milijonov prebivalcev, je to zares velika vsota.

Treba je torej poudariti, da je sedanja svetovna vojna prisilila Švedsko, da je zgradila tako trdno obrambo in med ljudstvom ustvarila tako narodno edinost, kakršne švedska zgodovina še ne pozna.

Ker se je Švedska odločila, da hoče braniti svojo nevtralnost z vsemi silami, vzdržuje kar najboljše prijateljske odnose z obema sovražnima taboroma. Ker ima Švedska skoraj takšno vlogo kot kakšna otoška dežela in ker nima mednarodne ustave in tudi ne tako odlične geografske lege kakor n. pr. Švica, jo je vse to približalo bojni vihrini kakor katero koli drugo nevtralnno deželo, zlasti po ruskem napadu na Finsko, katere hrabri narod se je takoj vojaško zvezal z Nemčijo.

Švedska leži med dvema prijateljskima deželama: Norveško in Finsko, ki obe tvorita bojno črto proti zaveznikom. Finska veže ruske čete na severu, medtem ko norveška obala štiti Finsko pred napadom v hrbet.

Za Švedsko je ta položaj velikega vojaškega pomena. Zato je švedska vlada dovolila prehod neki nemški diviziji, ki je bila namenjena v Murmansk, in prevoz vojnega materiala, ki so ga potrebovale v Finski nameščene nemške čete. Pa tudi nemški vojaki se smejo pod pogojem, da potujejo brez orožja, voziti preko Švedske v posebnih vlakih na dopust domov.

Da bi vzpostavila ravnovesje, smatra Rusija za potrebno, da potaplja švedske trgovske ladje, ki plujejo v Baltskem morju. Izgube švedske mornarice so izredno velike. Do sedaj je bilo zaradi vojnih dogodkov potopljenih 180 ladij, 1134 mornarjev pa je izgubilo življenje.

Da je Švedska mogla ohraniti svojo neodvisnost, ima največji zaslug umerjena politika vlade in izredna državniška sposobnost kralja Gustava.

Vlada, narodno predstavništvo in ljudstvo samo so edini v tem, da še vnaprej

ostanejo zvesti dosedanji politiki

V zadnjem vladnem govoru je kralj, ki bo junija dopolnil 85 let, določil povedal, da narod noče, da bi se Švedska sprla in da za vsako ceno hoče ohraniti neodvisnost, če bi jo bilo morda kdaj treba braniti.

Potrebno je vedeti, da so bile kraljeve besede izrečene o pravem času, ker je Švedska ravno po zimski ruski ofenzivi, ki je Sovjetom prinesla nekaj koristi, bila in je še bližja vojni, kot je bila kdaj koli od septembra 1. 1939 dalje.

Lahko pa rečemo, da po zimski ofenzivi ne divjajo najhujši boji več ob Finskem zalivu, ampak ob Baltičnem morju. Želja po severnem delu skandinavskega polotoka, ki so jo pokazali zavezniki, predvsem Anglija, postaja vedno večja.

Nek tak severnoameriški poskus, ki pa je bil seveda popolnoma propadel, bi bil zares moral prisiliti nemško vrhovno poveljstvo, da bi poskušalo preprečiti združitev izkranih angleških čet z ruskimi oddelki, ki so nastanjeni v okolici Murmanska.

Vsi dobro vedo, da bo v takem primeru švedsko ozemlje zopet dobilo vso svojo strateško važnost. Švedska je danes sredi viharne oblake in viharjev, ki se zdi, da se zbirajo na skrajnem severnem delu Evrope. (L. Ullme Notizie)

Izjave generala Giraudja

o novem družabnem redu po vojni

Tangar, 6. maja. s. Iz Alžira poročajo, da je general Giraud sprejel zastopstvo delavcev iz Alžirije, zastopnike raznih podjetij in odposlance strokovnih zvez. Obiskovalcem je dal nekaj izjav in rekel med drugim tole: »Tridesetletna vojna, ki se je začela leta 1914 in ki se bo morda končala prihodnje leto, bo spremenila kapitalistični red v red, kjer bodo širše plasti deležne vseh gospodarskih dobrin. Po vojni bomo skušali dvigniti življenjsko raven. Delavci morajo imeti minimalno mezdo in dostojna stanovanja.« Kakor se vidi, ni generalu Giraudu in njegovim zaveznikom potrebno nič drugega kakor tridesetletna vojna, da uresniči tisto, kar je Italija izvedla že davno.

Zelo huda eksplozija je nastala v ameriški strelivni tovarni v mestu Elktion (Maryland). Povzročila je 20 mrtvih in nad 100 hudo ranjenih. Bolgarija bo v kratkem izdelala za 1 milijardo kovancev iz železa, pravi kraljevi ukaz, ki pooblašča finančnega ministra za to nalogo. Perzijski parlament zahteva od sedanje vlade pojasnila zaradi številnih aretacij in obsodb, ki so jih izvedle angleške in sovjetske vojaške oblasti.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Petek, 7. maja, ob 17: »V času obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino.
Sobota, 8. maja, ob 15: »V času obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino.
Nedelja, 9. maja, ob 15: »V času obiskanja. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Ob 18.30: »V času obiskanja. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Opera:

Petek, 7. maja: Zaprti (generalka).
Sobota, 8. maja, ob 18: »Prodana nevesta. Prvič v sezoni. Red Premierski.
Nedelja, 9. maja, ob 17: »Evgenij Onjegin. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

CONRAD RICHTER:

PLANJAVA

Nihče ne bi bil mogel razbrati iz stričevih pisem bivanja enega samega settlerja na območju »Cross Bja«. Pisal je kratko; pisava je še bila ognjevit, pokončna in jasna, kakršno sem bil vedno videl; zadnjo črko vsake besede je potegnil navzgor, kot kak gibki bič; vsako lastno ime je podčrtal, ne zaradi poudarka, marveč zaradi preveč volje in moči.

Vse te mesece mi je pisal, da je trava dobra, govedo veliko, da je moja kobila dobila zrebe, da mi pošilja otroci in hlapeci pozdrave ter da ostaja moj skrbni stric Jas. B. Izvedel sem iz drugih virov, da je njegov priljubljeni jezdnj konj Pompey padel ter se zapletel v nesterjsko bočevo žico in da so ga morali ustreliti; da so v canadah njegovi cowboys izgrebli zakopano rogovje in kožo zaklanih telet s »Cross Bja« in da so ga nesterji tožili sodišču sodnika Chamberlaina, ker je bajne njegova živina uničila njihovo žito in vrtove.

Pričakoval sem, da se bo razprava končala, preden bo prišel domov. Toda ko sem julija izstopil iz vlaka, je bil Salt Fork podoben nesterjskemu prazniku. Vozovi so zatrpavali ceste; pločniki so bili polni ljudi, ki so bili čisto tako debeli preko života kot njih vreče svezle namlatene pšenice in rži; mnogi izmed njih so se tako razlikovali od živinorejcev kot vojni konj od jezdnega ponyja.

Ko sem stal na stopnicah starega hotela, sem komaj verjel, da je to bila cesta, zaradi katere sem komaj pred nekaj leti bil postal tako obupno domotožin. Šel sem iskati strica v novo zidano sodišče sodnika Chamberlaina, ki je stalo tam, kjer je bilo prej Clancyjevo plesišče. Sploh ni slišalo saltforkskemu okrožnemu sodišču. Na pregradi ni bilo krivih ostrog; tla so bila iz pinjivega lesa in na njih so stali sedeži in lože; in vsi ti bedasti gledalci so se dvignili kot v cerkvi, ko je visoka postava Bricea

Chamberlaina švignila k sodiščni pregraji. Njegovi plavi lasje so valovali na črno sodniško oblačilo. Celotisti Henry McCurtin je izginil, ki sem ga poznal. Z upadlimi lici in očmi je branil stričev primer kot človek, ki je že imel svoj prvi udarec paralize ter se je hladno vdal v naslednji.

Stric je vstopil. Edina pozornost, ki so jo kazali ti ljudje lenih obrazov tej ponosni postavi, korakajoči po hodniku, je bilo nekaj mračnih pogledov ter zasmejujoče mrmljanje med njimi, tako da sem čutil, konec je skoraj prihajal.

Nisem hotel poslušati sodne zadeve, ki je sledila, razen ko je sodnik Chamberlain, kot bi grajal meksikanskega kravjega tatu, prikazoval nesterjsko tožbo proti mojemu stricu nesterjskim porotnikom ter jim zaukazal, vsaj meni je tako zvenelo, da ga morajo proglasiti za odgovornega in ugotoviti nastalo škodo. Spomnil sem se dneva pred dvajsetimi ali štirinajstimi leti, ko je samo šepet, da je bil lastnik »Cross Bja« pred vrati sodiščne sobe, zadoščal, da je razburil množico. In ko je bil šel gospodvalno doli po hodniku in skozi pregrajo z isto pravico kot sodnik White, je bila vsa sodiščna soba izpolnjena z njegovo prisotnostjo. In ugotovil sem, da so se ti divji zlati konji prejšnjih dni bolj spretno izmuznili s stričeve vrvi, kot je on vedel, ter da jih ne bo mogel nikdar več uloviti.

Prvi, ki je bil odšel, je bila Lutie Brewtonova, nato morje trave. In sedaj ti ljudje, ki so čakali, da je postal zapad siguran in pionirstvo končano; renčali in hlatali so okoli stričevih nog kot krldelo psov. Popolnoma so ga bili obkrožili, dvigali svoje kremplje ter ga trgali. Potem ko sem ga videl, da se je zopet vsedel, ne da bi z enim samim pogledom pogledal nesterje poleg sebe na star neustrašen in nepremagljiv način, sem vedel, da ga niso zrušili, pa čeprav je bil izgubil proces.

S svojega sedeža sem videl samo njegovo temo. Slišal je kakemu temnemu, skušnranemu Jupiterju. Prepričan sem bil, da se je žareče oglje njegovih oči zajedlo v Bricea Chamberlaina, ki morda tega ni upošteval, toda kljub temu bo moral plačati račun. Časi so se morda izpremenili, vendar se moj stric ne bo nikdar izpremenil, nikdar ne bo tega pozabil do svoje smrti.

Spominjam se, da sem opazil, ko sem stopil na cesto, da sta bila oba dečka prišla v mesto s svojim očetom. Ko me je Brock opazil, je snel Jimmyjev klobuk, zamahnil z njim, stekel gori po lesenem pločniku, dokler je mislil, da ga bom lovil ter vrgel klobuk proti nesterjskemu vozu, naloženem z vrečami žita. Za trenutek je klobuk visel na nebu. Potem je zgrešil voz ter padel v globoko blato.

Kako malo sem mislil to noč, da se je bilo nebo, ki sem ga gledal, že povračalo k svojemu staremu, skrivnostnemu cychusu, da je to bilo zadnje globoko blato in eden zadnjih vozovnih tovorov žita, ki je bil viden v Salt Forku, za katerega so Navajci, severno od »Red Lakea«, dežela snegov.

XII. poglavje.

Sčasoma sem spoznal, da se samo karte slučajno porazdele. Ko sedaj gledam nazaj, se mi vse zdi tako neizpremenljivo in določeno kot poglavje iz Genese ali Exodus: nesterji sigurni v svojo »Obljubljeno deželo«; stric nagnan nazaj s svojo živino na tisoč gričev; Brice Chamberlain na tronu moči; in ves čas zre iz gorečega grma čuječe rdeče božje oko, ne da bi gledalo, kar bo moralo priti, da bo človekoljubno, dobro in da bo soglašalo z napredkom, marveč da bi bilo kruto in pravično ter da bi častno soglašalo s knjigo usode, ob katere samem čitanju človek oslepi, medtem pa tisti, ki bi jo hoteli narekovati, umro in petdeset ali pa tisoč let preteče.

Ko sem izvedel, da se je vreme izpremenilo zahodno od Kansasa in Indijanskega teritorija, se je zdelo, kot bi Bog dovolil nam nekaterim medicincem verjeti, da je bil še kljub vsemu v nebesih. In gotovo so mi oči žarele v globokem navdušenju v temnih šolskih in bolničnih dvoranah. Zene nesterjev so molile za dež. Nesterji-možje so se zajemali vodo iz stričevih bajejev. Premožnejši nesterji so se pričeli seliti dalje na zapad in sever. Nekateri so se celo pridružili Mormonom. Sodnik Chamberlain je povedal v četrtjuljskem govoru, da je to bila največja suša v zgodovini teritorija. Toda v nekem časopisnem članku, ki je bil podpisan »živinorejce«, je bilo pisano, da to sploh ni bila